

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Тарасової Ірини Олександрівни

«Формування готовності психологів до корекційно-відновлювальної роботи з постраждалими від військової агресії»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки (галузь знань 01 Освіта/Педагогіка)

Дисертаційне дослідження І.О. Тарасової присвячене надзвичайно актуальній для України та світової практики проблемі — підготовці психологів до корекційно-відновлювальної роботи з особами, які постраждали внаслідок військової агресії. Актуальність теми обґрунтована сучасними викликами повномасштабної війни, масовою психотравматизацією населення та високими потребами у кваліфікованій психологічній допомозі. У роботі аргументовано зазначено, що поширеність ПТСР в Україні, за наведеними в дисертації даними ВООЗ (2025), становить 15–41% серед цивільного населення та ветеранів, що посилює вимоги до якості професійної підготовки майбутніх фахівців

Обрана проблематика має виразну соціальну значущість і безпосередній зв'язок із завданнями модернізації освітньо-професійної підготовки психологів в умовах кризових викликів, роботи з колективною травмою, ризиків вторинної травматизації та професійного вигорання.

Дисертація має логічно вибудовану структуру: містить анотації українською та англійською мовами, вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг становить 217 сторінок, основний текст — 172 сторінки; робота містить 18 таблиць і 6 рисунків, список використаних джерел — 230 найменувань. Матеріал викладено послідовно; зміст розділів узгоджений із метою та завданнями дослідження, а висновки — із отриманими теоретичними та емпіричними результатами.

Наукова новизна дисертації полягає в комплексному теоретичному й методичному обґрунтуванні процесу формування готовності психологів до корекційно-відновлювальної роботи з постраждалими від військової агресії та

у розробленні авторської структури цього феномену. У дисертації запропоновано структуру професійної готовності з виокремленням мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного, особистісного та емоційно-регулятивного компонентів і визначенням рівнів готовності (початковий, достатній, високий)

Важливим теоретичним здобутком є розгляд готовності як системного, динамічного та інтегративного утворення, що потребує поєднання фундаментальної підготовки з практико-орієнтованими формами навчання та професійного становлення.

Практичне значення дисертації визначається розробленням і апробацією навчальної програми «Корекційно-відновлювальна робота психолога з постраждалими від військової агресії», а також методичних рекомендацій для викладачів і фахівців-практиків. Важливо, що запропоновані матеріали мають чітку прикладну спрямованість: вони можуть бути використані як у системі підготовки здобувачів освіти за спеціальністю «Психологія», так і в процесі підвищення кваліфікації практичних психологів, які працюють із травмованими війною групами населення. У дисертації наведено дані щодо впровадження результатів у освітній процес УДУ імені Михайла Драгоманова та в практику діяльності низки громадських організацій і програм психологічної підтримки, що підтверджує прикладну цінність напрацювань, їх затребуваність у реальних умовах надання допомоги та можливість ефективного використання у змішаному, дистанційному й аудиторному форматах навчання.

Результати дослідження відображені у 15 наукових працях, серед яких зазначено статті у фахових виданнях України та матеріали апробації на конференціях. У переліку публікацій наведено, зокрема, статті у вітчизняних фахових журналах із DOI, що свідчить про належний рівень оприлюднення результатів і їх наукову комунікацію.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію, вважаю доцільним висловити окремі рекомендації, які можуть посилити роботу та бути враховані авторкою в подальших дослідженнях:

1. Доцільним було б розширити порівняльний аналіз отриманих результатів із даними споріднених досліджень (зокрема в європейському освітньому просторі), що посилює аргументацію й підвищило зовнішню валідність висновків
2. У тексті доцільно акцентувати процедури дотримання етичних стандартів участі респондентів (інформована згода тощо) аби зробити дизайн дослідження ще прозорішим для відтворення.
3. Варто уніфікувати вживання ключових термінів у межах концептуального апарату (зокрема співвідношення «психологічні умови» / «психолого-педагогічні умови»), щоб уникнути потенційних смислових розбіжностей у тлумаченні центральних категорій дослідження.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження.

Висновок. Дисертація Тарасової Ірини Олександрівни «Формування готовності психологів до корекційно-відновлювальної роботи з постраждалими від військової агресії», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, обґрунтованістю результатів, науковою новизною та практичним значенням відповідає вимогам до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії, визначеним чинним законодавством України та Постановою КМУ №44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), і може бути рекомендована до захисту на засіданні разової спеціалізованої вченої ради.

Рецензент:

доктор філософії в галузі психології

викладач кафедри практичної психології

педагогічного факультету

УДУ імені Михайла Драгоманова

